

Lämpligheten av att en domare använt sig bl.a. av sin tjänstetitel och hovrättens fax jämte faxmissiv i en privaträttslig angelägenhet

Anmälan

I en anmälan till JO riktade AA och BB kritik mot hovrättsrådet CC i Svea hovrätt. I anmälan uppgavs bl.a. följande.

I egenskap av förbundsjurister vid L.R. var anmälarna delaktiga i medlemmen DD:s anställningstvist. Den 20 december 2002 mottog de från hovrättsrådet CC, som de tidigare aldrig haft kontakt med, en skrivelse via e-post och fax samt därefter även som brev. Skrivelsens innehåll och lydelse gav intryck av att de förelades att svara i ett medlemsärende direkt till Svea hovrätt med användning av CC:s direkttelefonnummer. Det avsända faxet var försett med hovrättens faxmissiv. CC kontaktade även BB per telefon samma dag. Vid telefonsamtalet presenterade sig CC med sin tjänstetitel och framförde samma uppmaning som framgick av skrivelsen.

Skrivelsen, som fogades till anmälan, har följande lydelse.

Stockholm den 20 december 2002

Till AA och BB.

Hej AA. och BB.

Enligt uppgift handlägger ni båda ett ärende angående DD:s anställning. Jag blev igår uppringd av en förtvivlad DD. Om jag förstår saken rätt har DD nyligen fått två motsägelserfulla besked från er båda. Det första – positivt – den 9 december 2002 från BB där förbundet på ett konstruktivt sätt lovade driva DD:s sak vid domstol och det andra för någon dag sedan från AA där man återtog sitt löfte och uppgav att ärendet var avslutat. AA hänvisade tydligen DD till att själv driva ärendet vid tingsrätt och uppgav att hon måste raska sig på eftersom frist löpte ut i början av januari. Är dessa uppgifter riktiga är handläggningen oacceptabel. DD har naturligtvis ingen möjlighet att driva ärendet själv. Hon lär inte heller hinna anlita någon kompetent jurist en dag före jul.

Jag är tacksam över om ni utförligt anger anledningen till förbundets ändrade hållning. Jag behöver dock ingen redogörelse för hela ärendet.

Svar bör vara mig tillhanda senast måndag 23 december 2002 eftersom jag då går på semester.

Med vänlig hälsning

CC
Hovrättsråd

Mitt direkttelefonnummer på Svea hovrätt är 08 ---

Utredning

Anmälan remitterades till hovrätten för upplysningar och yttrande över vad som anförts i densamma. Svea hovrätt (hovrättspresidenten EE) inkom med yttrande till vilket fogades ett yttrande från CC.

CC

Torsdagskvällen den 19 december 2002 blev jag kontaktad av DD på grund av att hon fått två motsägande besked av AA och BB, förbundsjurister vid L.R. och DD:s ombud i en anställningstvist. Enligt det första (undertecknat av BB) skulle förbundet driva DD:s sak vid domstol och enligt det andra (undertecknat av AA den 16 december) avskrevs ärendet utan någon som helst motivering, men med upplysningen att fristen för att föra saken till tingsrätt löpte ut den 1 januari 2003 och att DD då själv skulle väcka talan. DD, som ville ha en förklaring till dessa ställningstaganden, sökte enligt uppgift förgäves få kontakt med sina ombud. Eftersom hon saknar e-mail och fax var hon hänvisad till att lämna meddelanden bl.a. på telefonsvarare, men blev aldrig uppringd. På grund av den stundande julhelgen och den korta tidsfristen var det omöjligt för DD att få tag i något annat ombud än hennes förbundsjurister för att få hjälp. Helt förkrossad vände hon sig till mig. Under fredagen försökte jag få kontakt med ombuden i det enda syftet att framföra DD:s önskemål om en förklaring. Eftersom ingen av dem svarade i telefon eller ringde upp när jag lämnade meddelanden (både till arbetsplatsen och på anvisade mobiltelefoner) e-mailade och faxade jag den påtalade skrivelsen.

När jag skriftligen söker kontakt med någon brukar jag tala om var jag kan nås. Eftersom jag vände mig till två förbundsjurister tyckte jag att jag också kunde nämna min juristbakgrund.

BB, som jag senare den dagen fick kontakt med, ansåg att det med hänsyn till DD:s ”rättssäkerhet”, som hon uttryckte det, var olyckligt att avskrivningsbeslutet lämnats vid sådan tidpunkt att fristen kom att löpa under julhelgen. BB hade vid vårt samtal (under vilket hon också för första gången tog del av e-målet) helt klart för sig att jag kontaktade henne i egenskap av privatperson. Jag berättade att jag kände DD personligen sedan många år och att hon nu, på grund av det inträffade, mår mycket dåligt och ville ha en förklaring av sina ombud. BB uttryckte sin medkänsla med DD och sade sig mycket väl förstå att hon ville ha en förklaring. Detta skulle hon föra vidare. AA har uppenbarligen haft kontakt med BB och inte känt sig anmodad att sätta sig i förbindelse med mig. Därmed är klart att även hon bör ha förstått att mitt kontaktförsök var av privat slag. I egenskap av förbundsjurister måste dessutom såväl BB som AA mycket väl ha insett att min förfrågan inte hade den minsta anknytning till hovrättens verksamhet.

Mina kontaktförsök med de båda fackföreträdarna var helt betingade av min personliga relation till DD och hade följaktligen ingen som helst anknytning till min tjänst. Min befattning med ärendet hade inte annat syfte än att jag ville hjälpa DD att få kontakt med och en förklaring av någon av de båda ombuden, som ju ett par dagar före jul lämnat ett för DD helt oväntat och såvitt jag förstår närmast livsavgörande besked och därefter gjort sig oanträffbara för en kommentar. På grund av tidsbristen föreföll slutligen e-mail/fax vara den enda framkomliga vägen att få kontakt med någon av dem. Eftersom DD, som nämnts, inte hade tillgång till e-mail/fax hjälpte jag henne med detta och måste givetvis skriva under i eget namn. Mitt syfte med skrivelsen framgår enligt min mening klart av innehållet. Särskilt vill jag peka på att jag framhållit DD:s svårigheter att på så kort tid få tag i en annan jurist än fackföreträdarna, som kunde hjälpa henne.

Jag medger gärna att jag var illa berörd över det sätt DD behandlats på och att mina formuleringar avspeglar viss irritation. Jag inser även att jag inte borde ha använt hovrättens faxmissiv. Men tiden var knapp och hade jag inte försökt hjälpa till hade jag gjort en mycket, mycket ledsen människa ännu mer ledsen. Efter telefonsamtalet med BB den 20 december, då jag, liksom i mailet och faxet, framförde DD:s önskemål om en förklaring – vilket DD för övrigt ännu inte fått – har jag inte agerat i denna sak.

Den tvist som DD var indragen i var sådan att den föll utanför hovrättens behörighetsområde. Därmed var det naturligtvis inte fråga om myndighetsutövning från min sida. Jag utgick från att detta också stod helt klart för förbundsjuristerna.

EE

CC:s korrespondens med anmälarna avser inte något mål som handläggs hos hovrätten. Det är inte heller i övrigt fråga om någon åtgärd som CC haft att vidta inom ramen för sin anställning hos hovrätten.

Av betydelse är också att den tvist som saken synes röra är sådan att den över huvud taget faller utanför ramen för en hovrätts kompetensområde. Det tycks ju vara fråga om en arbetstvist.

CC har tydligen för att i en arbetstvist hjälpa DD, som är hennes svägerska, med att få en förklaring sökt komma i kontakt med DD:s fackförbund och dess förbundsjurister. Detta har ägt rum strax före julhelgen då förbundets företrädare tydligen har varit svåra att nå och en viktig frist för DD snart skulle löpa ut. I detta läge har CC i saken skickat ett fax försett med hovrättens faxförsättsblad samt i det brev som sänts i form av faxet och av ett e-postmeddelande framträtt med sin tjänstetitel och med uppgift om sitt direkttelefonnummer vid hovrätten. Av faxet har mottagaren vid utskriften också fått påtryckta uppgifter om tidpunkt för sändningen och en avsändaruppgift om hovrätten.

Enligt anmälarna ger brevet innehåll och lydelse intrycket av ett föreläggande att svara i ett medlemsärende direkt till Svea hovrätt.

Hovrättens förlagor och mallar är naturligtvis avsedda att användas i och endast i hovrättens arbete. Detta gäller även ett sådant s.k. faxförsättsblad eller faxmissiv som CC beklagligtvis använt sig av i hennes aktuella privata angelägenhet. Hon har nu förklarat sig ha insett att hon inte borde ha gjort så.

Att en anställd någon enstaka gång använder hovrättens fax för personligt bruk får accepteras. Avsändaruppgifterna finns inprogrammerade i hovrättens faxar. Dessa uppgifter framträder vid utskrift hos mottagaren. Detta förhållande får också anses höra till god ordning. För att då inte ge anledning till missförstånd hos mottagaren bör avsändare i sådana fall, när det bedöms lämpligt, kontakta mottagaren per telefon och förbereda denne på den sändning som är att vänta.

Hovrätten har i ett personalmeddelande som i dag gått ut till all personal erinrat om vikten av att det nu sagda iakttas. Saken har också muntligen tagits upp på den ordförandekonferens som hölls den 5 mars och där hovrättens samtliga dömande avdelningar varit företrädare.

Lämpligheten av att en domare i en privat angelägenhet uppträder med sin yrkestitel och hänvisar till sitt direkttelefonnummer på sin arbetsplats får bedömas i det enskilda fallet. Det kan enligt min bedömning inte generellt sett anses utgöra ett felaktigt uppträdande i tjänsten att göra så. Det kan emellertid inte uteslutas att ett sådant förfarande i en enskild situation kan vara olämpligt och leda till att en mottagare av uppgifterna drar felaktiga slutsatser. Här handlar det ytterst om en omdömesfråga där det får finnas visst utrymme för olika uppfattningar. Frågor av liknande slag tas numera upp i och kan diskuteras som en av många yrkesrollsfrågor i domarutbildningen.

CC har tydligen med sitt brev velat ge ett personligt stöd till sin svägerska. Hovrätten kan inte finna att hon härigenom kan anses ha biträtt svägerskan i en

angelägenhet på ett sådant sätt att det rört hennes tjänst. Det har inte varit en sådan situation där hon varit skyldig att söka Tjänsteförslagsnämndens tillstånd att uppträda som ombud (jfr 15 kap. 3 § rättegångsbalken).

Hon skulle inte ha använt hovrättens faxmissiv. CC har insett detta och även medgivit att hon formulerat sig under viss irritation. CC menar att det för mottagarna bör anses ha framgått att det rörde sig om ett ärende av rent privat slag. Härvid synes vara av viss betydelse att beakta att CC säger sig ha klargjort detta förhållande vid ett samma dag följande telefonsamtal med en av anmälarna och att det var först i samband med detta telefonsamtal som denna anmälare tog del av faxet.

Hovrätten vill avslutningsvis beklaga det inträffade.

I ett beslut den 5 december 2003 anförde *chefsJO Eklundh* följande.

Bedömning

Av utredningen framgår att CC hjälpte sin svägerska i en rättslig angelägenhet genom att skicka en skrivelse med begäran om svar på vissa frågor till två förbundsjurister på ett fackförbund. CC undertecknade skrivelsen med sin tjänstetitel och angav att det där antecknade telefonnumret var hennes direkttelefonnummer på Svea hovrätt. Hon faxade därefter skrivelsen från hovrättens fax tillsammans med hovrättens faxmissiv. Enligt uppgift från anmälarna presenterade sig CC vidare vid det efterföljande telefonsamtalet med sin tjänstetitel.

Anmälarna har gjort gällande att skrivelsens innehåll och lydelse gav intryck av att de förelades att svara i ett medlemsärende direkt till Svea hovrätt. Jag kan inte dela den uppfattningen. Detta innebär emellertid inte att CC kan undgå kritik med anledning av sitt agerande. Jag kan här hänvisa till de bedömningar som hovrätten redovisat i sitt yttrande.

Jag vill med anledning av det inträffade vidare rent allmänt framhålla att det är av grundläggande betydelse för förtroendet för domarkåren och domstolarna att en domares skrivelser och andra åtgärder i privata rättsliga angelägenheter ges sådan form att det står helt klart att domaren inte agerar på yrkets vägnar. Det får aldrig råda någon tvekan i frågan om domaren uppträder i tjänsten eller som privatperson.

I det nu sagda ligger att en domare bör vara restriktiv med att använda sin tjänstetitel när domaren som privatperson agerar i ett rättsligt sammanhang, t.ex. som i detta fall hjälper en anhörig i en rättslig angelägenhet. Det får självfallet inte förekomma att en domare i situationer av detta slag använder sin titel på ett sådant sätt att den kan uppfattas som ett påtryckningsmedel. Som hovrätten anförat rör det sig här ytterst om en omdömesfråga.

Jag noterar att hovrätten har informerat de anställda om vad som gäller när hovrättens fax används för privat bruk.